

CONSTANTIN TOMOZEI, ELENA TOMOZEI, *Biserica Precista din Bacău*, Edit. Corgal Press, Bacău, 2001, 180 p.

Cunoașterea istoriei artei vechi românești, preocupare ce se plasează precumpănitor, dacă nu cu totul, în secolul al XX-lea, reprezintă o sarcină atât de vastă încât aportul

succesiv al personalităților din șirul generațiilor de istorici a artei nu a ajuns încă să o îndeplinească pe deplin. Rămân de cercetat încă atâtea și atâtea domenii,

capitole, laturi și aspecte, după cum de ivesc mereu temeuri de reluare și aprofundare a acelor ce au și fost abordate – reluări care conduc nu rareori la reevaluări ale tezelor sau concluziilor anterior enunțate – încă o stăruire și o contribuție suplimentară în descifrarea acestui trecut artistic nu este nicidecum de prisos.

Un remarcabil omagiu adus epocii lui Ștefan cel Mare și cu deosebire fiului lui, Alexandru voievod, ctitor băcăuan din veacul al XV-lea, îl constituie monografia intitulată *Biserica Precista din Bacău*, aparținând preotului Constantin Tomozei și Elenei Tomozei.

Din cauza insuficienței izvoarelor scrise ce ni s-au păstrat până astăzi, a fost greu să se edifice complet problema istoriei și evoluției acestui sfânt lăcaș de cult. Cu toate acestea, istorici, arhitecți, literați și alți specialiști au încercat să ne prezinte prin diverse studii și monografii istoria acestei biserici.

Secolul al XIX-lea cunoaște o preocupare mai intensă pentru studierea istoricului Bisericii Precista din Bacău. În acest sens preoții responsabili de istoria acestui sfânt lăcaș au evidențiat câteva aspecte din trecutul monumentului. Meritul incontestabil privind istoria acestui monument a revenit preotului paroh al bisericii, Sachelarul Teodor Zota, care în 1911 a publicat o valoroasă monografie, răspunzând la timpul respectiv necesităților cunoașterii istoriei Bisericii Precista. Carența izvoarelor scrise și a unor date ce n-au parvenit autorului au limitat cercetările și au determinat ca istoria lăcașului să nu poată fi descifrată în totalitate.

În perioada imediat următoare au apărut mai multe texte privind istoria acestui monument, dar de profunzime restrânsă.

Monografia aparținând preotului Constantin Tomozei și Elenei Tomozei reprezintă o încercare de sinteză a contribuțiilor anterioare, descifrând și structurând, într-o ordine logică, istoria acestui monument de referință pentru arhitectura românească.

Este un text determinat de contactul viu cu monumentele. Acest fapt, la care se adaugă rezultatele cercetărilor arheologice, epigrafice, numismatice, a contribuit la realizarea unei imagini mult mai complete, într-un stil atractiv a acestei epoci de intensă și sigură activitate creatoare.

Lucrarea este concepută în trei capitole, dorindu-se a fi o tratare exhaustivă. Prima parte, pentru a se înțelege

necesitatea ridicării acestor ample edificii, este dedicată vechimii orașului Bacău și vieții creștine, cu studierea condițiilor fizico-geografice ale așezării orașului, a dovezilor de locuire în vatra veche a lui, demonstrându-se că zona a fost locuită permanent, mărturii ale vieții creștine în zonă, geneza și evoluția orașului, și care, în final, l-a determinat pe Ștefan să aleagă Bacăul ca reședință voievodală pentru fiul său mai mare, Alexandru, stâlp de nădejde a Moldovei veacului al XV-lea.

În capitolul al doilea, autorii s-au referit la istoria sfântului lăcaș cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, de la finalizarea lucrărilor ei, 1 ianuarie 1491 și până în zilele noastre.

Au fost urmărite aspecte privind înzestrarea bisericii de către ctitori, planul bisericii, reparații efectuate la acest monument de-a lungul vremii, proprietățile mobile și imobile, refacerile întreprinse.

În concluzie, autorii s-au referit la locul ce îl ocupă biserica Precista din Bacău în cadrul arhitecturii medievale românești și a celei românești în general.

La o simplă răsfoire a cărții, am putea spune că autorilor le-au scăpat prea puține lucruri. Se întâlnesc observații cu caracter general și privind cele mai mici amănunte, se fac aprecieri și se arată deosebirile, se atrage atenția asupra aspectelor noi sau mai puțin obișnuite. Întreaga expunere cuprinde o bogăție de cunoștințe și de date.

Dacă aspectelor arhitectonice li se dedică un loc de frunte, căci ne aflăm în epoca de desăvârșire a stilului moldovenesc, poate că ar fi fost interesant să aflăm câte ceva și despre pictura cupolei, a altarului, naosului, nartexului, izvoarele din care se inspiră sau ideile care stau la baza fiecărei teme, pornind de la convingerea că iconografia este elementul esențial al artei religioase. Probabil că timpul și posibilitățile documentare i-au silit pe autori să acorde aprecierilor de ansamblu mai mult spațiu decât analizei imaginilor, fie că e vorba de icoane, argintărie, miniaturi, portrete.

Asemenea cărți de obicei pregătesc viitorului perspective mai clare, mai luminoase, iar rezultatele cuprinse în ele ne apropie de însăși identitatea noastră istorică.

SIMONA STANCIU